

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił T. K. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwagi na to, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął wymaganego 25 - letniego stażu pracy oraz nie udowodnił do dnia 1 stycznia 1999 r. wymaganego 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Uwzględniono ogólny staż pracy wnioskodawcy wynoszący 23 lata, 11 miesięcy, 12 dni okresów składkowych. Organ rentowy wskazał, że do stażu pracy nie uwzględniono ubezpieczonemu okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 11 kwietnia 1970 r. do dnia 30 grudnia 1980 r. oraz od dnia 9 maja 1991 r. do dnia 7 czerwca 1991 r. (z wyłączeniem okresów pracy i służby wojskowej) z uwagi na fakt, że ubezpieczony uczęszczał do technikum, więc głównym zadaniem i celem wnioskodawcy w tym okresie była nauka i odbywanie zajęć szkolnych, a nie świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym, która z uwagi na wymagania czasowe nie mogła być wykonywana w rozmiarze mającym istotne znaczenie dla funkcjonowania gospodarstwa rolnego rodziców. Natomiast od dnia 1 czerwca 1974 r. wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, co nie daje podstaw do stwierdzenia, że praca w gospodarstwie rolnym wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto za okres od dnia 9 maja 1991 r. do dnia 7 czerwca 1991 r. ubezpieczony nie przedstawił zaświadczenia potwierdzającego opłacenie składek na ubezpieczenie społeczne rolników z KRUS przez ojca wnioskodawcy. Organ dodał, że nie zaliczył ubezpieczonemu do pracy w szczególnych warunkach żadnego okresu zatrudnienia, ponieważ przedłożone przez niego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie spełniają wymogów formalnych.

/decyzja – k. 137 – 138 plik II akt ZUS/

Wnioskodawca T. K. w dniu 7 października 2014 r. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o uwzględnienie do stażu pracy - okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, a do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w (...) Ł. Al. (...) w okresie od dnia 28 września 1976 r. do dnia 13 czerwca 1991 r.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury w szczególnych warunkach.

/odwołanie - k. 2- 2 odwrót/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 27 października 2014 r. organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc argumentację wskazaną w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 3-4/

Na rozprawie w dniu 8 lutego 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

/protokół rozprawy z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:53:58 – 00:57:18 – płyta CD – k. 46/

Decyzją z dnia 2 października 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 22 września 2014 roku odmówił T. K. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwagi na to, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął wymaganego 25-letniego stażu pracy oraz nie udowodnił do dnia 1 stycznia 1999 r. wymaganego 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Uwzględniono ogólny staż pracy wynoszący 23 lata, 11 miesięcy, 15 dni okresów składkowych, w tym staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący 8 miesięcy, 15 dni. Organ rentowy dodał, że niniejszą decyzją zmienił decyzję odmowną z dnia 26 sierpnia 2014 r. w zakresie pracy w szczególnych warunkach i uwzględnił okres pracy od dnia 1 czerwca 1974 r. do dnia 15 lutego 1975 r. w Samodzielnym Publicznym ZOZ w P..

/decyzja - k. 155 – 156 plik II akt ZUS/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

T. K. urodził się w dniu (...) Wnioskodawca w dniu 11 kwietnia 1970 r. ukończył 16 rok życia.

/bezsporne/

W dniu 26 maja 2014 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę. Wnioskodawca nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

/wniosek k. 1 – 8 plik II akt ZUS/

Rodzice wnioskodawcy - W. i S. K. zamieszkali B. (...), (...)-(...) W. posiadali gospodarstwo rolne położone na terenie gminy W. o powierzchni 4,93 ha i opłacali składki z tego tytułu na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od dnia 1 lipca 1977 r. do dnia 30 czerwca 1991 r.

/zaświadczenie – k. 78 – 79 plik II akt ZUS, zaświadczenie – k. 99 – 100/

T. K. był zameldowany na pobyt stały w miejscowości B. gmina W. od dnia 4 września 1963 r. do dnia 7 lipca 1980 r.

/zaświadczenie – k. 95 – 96 plik II akt ZUS/

T. K. był uczniem Technikum Łączności w Ł. w okresie od dnia 1 września 1969 do 1974 r. Świadectwo ukończenia szkoły otrzymał w dniu 6 września 1974 r.

/świadectwo ukończenia technikum zawodowego – k. 85 – 86 plik II akt ZUS/

Wnioskodawca do szkoły dojeżdżał codziennie autobusem. Podróż zajmowała mu około 15 minut w jedną stronę. Wyjeżdżał około 7.00 rano i wracał około godziny 15.00. Zdarzało się, że wracał wcześniej ze szkoły.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 8 czerwca 2015 r. – 00:04:11 – 00:53:11 – płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:33:13 – 00:53:58 – płyta CD – k. 46/

Ubezpieczony mieszkał z rodzicami i starszą siostrą oraz młodszym o 5 lat bratem w gospodarstwie rolnym rodziców. Siostra pracowała jako krawcowa. W spornym okresie w gospodarstwie rolnym było 4 – 5 krów, świnię, kury, kaczki, owce. W gospodarstwie uprawiano warzywa, buraki, marchew i zboże. Wnioskodawca pracował w gospodarstwie od 1970 r. Ubezpieczony pomagał w gospodarstwie rano przed pójściem do szkoły – wypędzał bydło, po południu po powrocie ze szkoły pracował w gospodarstwie, poił zwierzęta, pielął. W gospodarstwie była młockarnia i siewkarnia do cięcia słomy i zimą odwołujący zajmował się młóceniem, siewką, przygotowaniem siana. Najwięcej pracy w gospodarstwie było podczas żniw, wykopków. Wnioskodawca wykonywał wszystkie prace w gospodarstwie, pomagał rodzicom, bo byli schorowani. Mama ubezpieczonego leczyła się na serce, a ojciec był po wylewie. Rodzice wnioskodawcy pracowali tylko w swoim gospodarstwie. Wnioskodawca nie wyjeżdżał na wakacje, czy na ferie. Cały wolny czas poświęcał na pracę w tym gospodarstwie. W gospodarstwie rolnym rodziców ubezpieczony mieszkał do 1980 r., a następnie przeprowadził się do Z..

/zeznania wnioskodawcy z dnia 8 czerwca 2015 r. – 00:04:11 – 00:53:11 – płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:33:13 – 00:53:58 – płyta CD – k. 46, zeznania świadka Z. Z. z dnia 8 czerwca 2015 r. – 00:55:12 – 01:12:35 – płyta CD – k. 19, zeznania świadka S. S. – 01:12:35 – 01:24:10/

W 1972 r. bądź w 1973 r. ubezpieczony odbył tygodniowy kurs przysposobienia rolniczego w P..

/zeznania wnioskodawcy z dnia 8 czerwca 2015 r. – 00:04:11 – 00:53:11 – płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:33:13 – 00:53:58 – płyta CD – k. 46/

Po ukończeniu nauki w szkole średniej wnioskodawca od dnia 1 czerwca 1974 r. podjął pracę w ZOZ w P. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku sanitariusza. W w/w zakładzie był zatrudniony do 15 lutego 1975 r.

/świadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach – k. 117 – 118 plik II akt ZUS/

W okresie od dnia 1 marca 1975 r. do dnia 27 września 1975 r. wnioskodawca pracował w Zakładach (...) w pełnym wymiarze czasu pracy.

/bezsporne/

Następnie ubezpieczony był zatrudniony w Zakładach Usług (...) Oddział w Ł. w okresie od dnia 13 października 1975 r. do dnia 21 sierpnia 1976 r.

/bezsporne/

Ubezpieczony w okresie od dnia 28 września 1976 r. do dnia 13 czerwca 1991 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu na stanowiskach: monter, majstra budowy od dnia 1 kwietnia 1982 r. i kierownika budowy od dnia 1 kwietnia 1986 r. Podczas zatrudnienia ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego i przebywał na budowie eksportowej w ZSRR w okresie od dnia 23 czerwca 1987 r. do dnia 30 kwietnia 1991 r. Na budowie eksportowej w ZSRR wnioskodawca został zatrudniony na stanowisku starszego majstra budowy. Po powrocie do kraju korzystał z urlopu bezpłatnego w okresie od dnia 9 maja 1991 r. do dnia 7 czerwca 1991 r.

/świadczenie pracy – k. 13 – 14 plik II akt ZUS, umowy o pracę, angaże w aktach osobowych w kopercie – k. 22/

Wnioskodawca w okresie od dnia 26 kwietnia 1977 r. do dnia 9 kwietnia 1979 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. W dniu 25 kwietnia 1977 roku został zwolniony z pracy celem odbycia służby wojskowej, a w dniu 9 maja 1979 roku zgłosił swój powrót do pracy po odbyciu służby wojskowej i do pracy został ponownie przyjęty w dniu 17 maja 1979 r.

/książeczka wojskowa – k. 15 – 20 plik II akt ZUS, k. 123 – 130 plik II akt ZUS, karty obiegowe zmiany z 18.04.1977r. i 09.05.1979r – akta osobowe k.22/

(...) Przedsiębiorstwo (...) w Ł. zajmowało się budową sieci telekomunikacyjnej. Podczas całego okresu zatrudnienia w w/w zakładzie pracy ubezpieczony pracował na budowie. Początkowo jako monter, a następnie jako majster budowy i pod koniec zatrudnienia zastępował kierownika budowy. Pracował od godziny 7.00 do godziny 15.00 na terenie Ł. i okolic. Wnioskodawca jako majster pracował razem z podległą mu brygadą, pracował fizycznie. Otrzymywał dokumentację i na tej podstawie brygada musiała wykonać wykop, ułożyć rury, ustawić studnię kablową, zaciągnąć kable. Na terenie każdej budowy był barakowóz, w którym pracownicy mogli się przebrać. Wnioskodawca podlegał kierownikowi budowy. Do obowiązków ubezpieczonego jako majstra należało wydawanie i przyjęcie narzędzi, rozdzielanie pracy podległym pracownikom, nanoszenie poprawek na dokumentację techniczną. Wnioskodawca zamawiał potrzebne materiały na budowę: kable telefoniczne, studnie kablowe, osłony wszelkiego rodzaju. Ubezpieczony cały czas przebywał na budowie, pracował w ubraniu roboczym. Jako majster wnioskodawca nie podpisywał żadnej dokumentacji (oprócz nanoszenia poprawek na dokumentację techniczną), odpowiadał za jakość robót. Podlegało mu od 8 do 12 pracowników, których musiał nadzorować. Pracę polegającą na zaciąganiu kabli można było wykonywać w temperaturze do minus 5 stopni, przy większych mrozach można było robić tylko wykopy. Ubezpieczony otrzymywał litr mleka dziennie i posiłki regeneracyjne. Praca była wykonywana przez cały

rok. Wnioskodawca nie wykonywał pracy biurowej. Jak został kierownikiem budowy jego zakres obowiązków nie zmienił się. Podczas zatrudnienia w w/w zakładzie pracy ubezpieczony przebywał na budowie eksportowej w ZSRR. Podczas pobytu w ZSRR zakres obowiązków ubezpieczonego był ten sam co w Polsce. Ubezpieczony pracował także w nadgodzinach.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 8 czerwca 2015 r. – 00:04:11 – 00:53:11 - płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:33:13 – 00:53:58 – płyta CD – k. 46, zeznania świadka S. P. z dnia 2 listopada 2015 r. – 00:03:59 – 00:31:36 – płyta CD – k. 30, zeznania świadka J. S. (1) z dnia 2 listopada 2015 r. – 00:31:36 – 00:54 – płyta CD – k. 30, zeznania świadka A. O. z dnia 8 lutego 2016 r. – 00:03:05 – 00:32:16 – płyta CD – k. 46/

Podczas pracy na budowie eksportowej w ZSRR – W. T. będący Kierownikiem Grupy (...) wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy w szczególnych warunkach i wskazał, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę: przy montażu i konserwacji, remontach linii kablowych (wykaz A dział VIII poz. 20 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. na stanowisku monter, majster budowy, starszy majster budowy wymienionym w wykazie A, dział VIII, poz. 20 pkt 16 stanowiącym załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach zakładach pracy Resortu Łączności.

/świadectwo pracy w szczególnych warunkach – k. 105 – 106 plik II akt ZUS/

W toku postępowania przed organem rentowym wnioskodawca wykazał na dzień 1 stycznia 1999 r. jako bezsporny łączny staż pracy w wymiarze 23 lata, 11 miesięcy, 15 dni okresów składkowych, w tym staż w szczególnych warunkach wynoszący 8 miesięcy, 15 dni.

/ bezsporna/

Dokonując ustaleń faktycznych, co do kwestionowanego przez organ rentowy okresu ubezpieczenia Sąd oparł się przede wszystkim na zeznaniach świadków i wnioskodawcy oraz zebranych w niniejszej sprawie dokumentach, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała.

Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy i świadków: S. S. i Z. Z. co do faktu, że odwołujący pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie wakacji oraz dni wolnych podczas nauki w technikum. Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, albowiem są to z jednej strony osoby obce w stosunku do wnioskującego (nie są członkami rodziny), zatem nie są zainteresowane korzystnym rozstrzygnięciem dla którejkolwiek ze stron, a z drugiej strony są to sąsiedzi odwołującego, którzy znają go od dzieciństwa i w związku z tym mają stosowną wiedzę na temat pracy skarżącego w spornym okresie w gospodarstwie rolnym rodziców. Zeznania świadków zasługują w całości na wiarę co do faktu, że ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym w okresie nauki w szkole średniej, albowiem tworzą spójną, logiczną całość dzięki czemu Sąd poczynił jednoznaczne i stanowcze ustalenia w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, że z racji bliskiej odległości pomiędzy szkołą, do której wnioskodawca dojeżdżał, a miejscem zamieszkania - nic nie stało na przeszkodzie, aby skarżący pomagał w gospodarstwie rolnym rodziców. Jednakże jest mało prawdopodobne, by kilkunastoletni uczeń w całym badanym okresie pobierania nauki w szkole, czyli również zimą, mógł i musiał zaangażować się w prace rolnicze codziennie przez co najmniej 4 godziny. Odwołujący uczęszczał do szkoły średniej, musiał odrabiać lekcje, czytać zadane lektury, przygotowywać się do zajęć. Musiał też znaleźć czas na odpoczynek, posiłek, toaletę, czy sen. Zdaniem Sądu trudno przyjąć, że przez kilka lat codziennie i nieprzerwanie można byłoby funkcjonować w podobnym rozkładzie dnia, zwłaszcza będąc w wieku nastoletnim. Dlatego też Sąd dał wiarę świadkom co do faktu, że w trakcie trwania roku szkolnego ubezpieczony tylko pomagał rodzicom w pracach w gospodarstwie.

Sąd dał wiarę natomiast zeznaniom świadków, że w pozostałym spornym okresie nieobejmującym nauki w szkole ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym co najmniej 4 godziny dziennie.

Odnosząc się do żądania zaliczenia ubezpieczonemu do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł., Sąd dokonał ustaleń w tym zakresie na podstawie zgromadzonych dowodów zarówno w postaci dokumentów, jak i osobowych źródeł dowodowych w postaci zeznań wnioskodawcy i świadków: S. P., J. S. (2) i A. O., którym Sąd dał wiarę. Zeznanie świadków – osób niezainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy na korzyść którejkolwiek ze stron, a jednocześnie pracowników tego samego zakładu w tym samym czasie co wnioskodawca, nie budzą wątpliwości przy ocenie ich wiarygodności, nie są wzajemnie ze sobą ani z treścią załączonych do akt sprawy dokumentów sprzeczne, wzajemnie ze sobą korespondują. W ocenie Sądu zeznanie świadków oraz wnioskodawcy potwierdzają jednoznacznie, że ubezpieczony pracował w w/w spornym okresie w szczególnych warunkach.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego BHP i ergonomii zgłoszony na okoliczność warunków pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł., zajmowanych przez wnioskodawcę stanowisk w tym okresie, gdyż w ocenie Sądu ustalenia w tym zakresie mogły być dokonane w oparciu o załączoną dokumentację osobową wnioskodawcy ze spornego okresu oraz zeznanie świadków i wnioskodawcy, a wniosek ten zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa i jako takie skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 roku Nr 748, z późn. zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zaś ust. 2 w/w przepisu stanowi, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Stosownie do treści art. 32 ust. 1 w/w ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 – 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

W świetle § 2 ust. 1 i 2 tegoż rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok SN z 15.12.1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok SN z 15.11. 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

W przedmiotowym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości fakt, iż wnioskodawca spełnia przesłanki ustawowe co do wieku – ukończył 60 rok życia oraz skarżący nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. W ocenie Sądu wnioskodawca spełnia również warunek co do posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych oraz posiadania ogólnego stażu pracy w wymiarze 25 lat.

Jak wynika z akt sprawy, ubezpieczony przed organem rentowym wykazał 23 lata, 11 miesięcy i 15 dni łącznego stażu pracy, a w niniejszym postępowaniu domagał się zaliczenia jako okresu uzupełniającego - okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia, tj. okresów: od dnia 11 kwietnia 1970 r. do dnia 30 grudnia 1980 r. oraz od dnia 9 maja 1991 r. do 7 dnia czerwca 1991 r., a więc w trakcie nauki w technikum i po ukończeniu szkoły.

W sprawach zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym zastosowanie ma art. 10 ustawy emerytalnej. Przepis art. 10 ust. 1 wymienia trzy okresy, które z zastrzeżeniem art. 56 można traktować jako okresy składkowe przy ustalaniu prawa do emerytury oraz do obliczania wysokości emerytury. Jako trzeci z nich ustawodawca wymienił w art. 10 ust. 3 przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Stosownie bowiem do treści art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jako okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powyższa regulacja wprost nie stawia innych wymagań, jakie należy spełniać w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym. Przede wszystkim przepis ten nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy, podczas gdy art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 roku wymaga, aby praca wykonywana była w wymiarze, co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy.

Wątpliwości odnośnie interpretacji przepisu art. 10 ust. 1 zostały usunięte licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego, w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia przyjmowano wymiar pracy przekraczający 4 godziny dziennie /por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1997, Nr 23, poz. 473; wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 16, poz. 394/.

Kwestia pracy w gospodarstwie rolnym była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. Wątpliwości budziło także zaliczenie pracy w gospodarstwie rolnym uczniowi, który nie spełnia kryteriów pojęcia "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r., tj. osobie bliskiej rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem

we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności:

- 1) wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r. oraz
- 2) czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie.

W orzecznictwie wskazywano również, iż za stałą pracę w gospodarstwie rolnym nie można uznać jedynie doraźnej pomocy w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci, jako członków rodziny rolnika /por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2001, Nr 21, poz. 650/.

Duże wątpliwości dotyczyły także sezonowej pracy domownika-ucznia w gospodarstwie rolnym (np. podczas przerwy wakacyjnej).

W wyroku z dnia 13 stycznia 1998 r., zapadłym w sprawie sygn. II UKN 433/97, Sąd Najwyższy jasno wypowiedział pogląd o niezaliczalności pracy w gospodarstwie rolnym rodziców wykonywanej podczas wakacji przez dziecko uczęszczające do szkoły /opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1998, Nr 22, poz. 668/.

Jednakże w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r., Sąd Najwyższy (II UKN 155/00; OSNAPiUS 2002, nr 16, poz. 394) odrzucił związek wykonywania czynności rolniczych z kryteriami określającymi termin "domownika" według art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r., kwalifikując te czynności jako okres pracy w gospodarstwie rolnym, wyłącznie za pomocą spełnienia warunku wykonywania pracy w wymiarze, co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Za zasadnością uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym w czasie wakacji szkolnych, po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy opowiedział się także Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31 sierpnia 2006 r., III AUa 397/06 (Lex nr 253467).

Podkreślenia wymaga, iż wszystkie powyższe orzeczenia dotyczą dzieci rolnika, które przyjeżdżały na wakacje do domu i świadczyły pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie wakacyjnym.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego wyroku podniósł, iż zasadnicze znaczenie należy przypisać odrębności systemów ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) i ubezpieczenia społecznego rolników, które zostały oparte na odmiennych zasadach podlegania ubezpieczeniu, finansowania i udzielania świadczeń. W związku z tym, zdaniem Sądu Najwyższego, przepisy zawarte w tych ustawach, normujące możliwość wzajemnego uwzględniania okresów ubezpieczenia, należy uznać za przepisy szczególne, które wymagają ścisłego interpretowania i ostrożnego stosowania. W ocenie Sądu Najwyższego „okres pracy w gospodarstwie rolnym według ustawy o emeryturach i rentach, mimo że nie jest okresem pracy sensu stricto, a przez podkreślenie, że chodzi o pracę po 16 roku życia, nawiązuje do okresu pracy w gospodarstwie rolnym wykonywanej przez domowników rolnika, czyli osoby mu bliskie, nie może być uważany za przewidziany w art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okres ubezpieczenia społecznego domownika, zwłaszcza że sporne okresy pracy w gospodarstwie rolnym przed dniem 1 stycznia 1983 r. nie były okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu i nie była za nie opłacana składka na ubezpieczenie”.

Przypomnienia w tym miejscu wymaga, w ocenie Sądu Okręgowego, iż wskazany przepis art. 10 ustawy nie został wprowadzony w oderwaniu od przepisów szeroko rozumianego systemu ubezpieczeń społecznych, w tym przepisów

o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przed dniem 1 stycznia 1983 roku nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za domownika. Ubezpieczenie to zostało wprowadzone od dnia 1 stycznia 1983 r. w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i dotyczyło domowników, czyli osób bliskich rolnikowi, pracujących w jego gospodarstwie i dla których praca ta stanowiła główne źródło utrzymania.

Na tle art. 10 (wcześniej art. 5 ustawy o rewaloryzacji) zaznaczył się podział okresów uwzględnianych jak okresy składkowe, na okresy objęte ubezpieczeniem społecznym rolników, wymienione w punkcie 1 tego artykułu, oraz okresy, których przed tym dniem ubezpieczenie nie obejmowało. W punkcie 2 tego przepisu chodziło o okres prowadzenia gospodarstwa rolnego, czyli bycia rolnikiem przed dniem 1 lipca 1977 roku (od 1 lipca 1977 roku wprowadzono obowiązkowe ubezpieczenie społeczne rolników), a w punkcie 3 o okres pracy w gospodarstwie rolnym wynikający przed dniem 1 stycznia 1983 roku z innego statusu niż status rolnika (od dnia 1 stycznia 1983 roku wprowadzono ubezpieczenie społeczne domownika).

Powyższe świadczy zdaniem Sądu Okręgowego jednoznacznie o tym, iż ustawodawca wprowadzając przepis art. 10 ustawy, odnosił go do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, aczkolwiek nie musi być to związane ze stosowaniem wprost definicji domownika, przy ustalaniu uprawnień emerytalnych z FUS. Powyższe wynika już chociażby z dat wymienionych w tym przepisie, które odpowiadają datom wprowadzenia obowiązkowych ubezpieczeń rolnika i domownika. Przed wskazanymi tam datami osoby, które de facto wypełniały definicje rolnika czy domownika, nie były ubezpieczone i nie miały obowiązku odprowadzania składek.

Należy podkreślić, iż ubezpieczenie społeczne służy łagodzeniu konsekwencji socjalnych zdarzeń losowych pozbawiających lub ograniczających możliwości utrzymania się z własnej pracy, takich jak niezdolność do pracy, czy starość i co do zasady polega na gromadzeniu środków finansowych ze składek osób objętych danym rodzajem ubezpieczenia, z których następnie, w razie zaistnienia zdarzenia losowego, wypłaca się odpowiednie świadczenia. Konsekwencją tego jest związanie prawa do świadczeń i ich wysokości z uprzednim opłacaniem składek. Prawo do świadczeń z reguły powstaje po odpowiednio długim okresie opłacania składek przez przyszłych świadczeniobiorców. Jednakże ustawodawca wprowadził wyjątki od wymienionej zasady, nakazując zaliczenie do okresu ubezpieczenia (okresu opłacania składek) innych okresów, tzw. okresów zaliczanych (zaliczalnych) do okresu ubezpieczenia społecznego.

Powyższe dotyczy również art. 10 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy. Ustawodawca chcąc zrównać szanse osób wykonujących realnie pracę rolnika czy domownika, przed okresami wymienionymi w przepisie art. 10 ustawy, z tą samą pracą rolnika, który wykonywał prace rolnicze po 1 lipca 1977 roku i domownika, który wykonywał pracę po 1 stycznia 1983 roku, w zakresie możliwości zaliczenia tych okresów do okresów składkowych uprawniających do nabycia prawa do emerytury, wprowadził zapisy art. 10 ustawy. A zatem nie można rozpatrywać wskazanego przepisu w całkowitym oderwaniu jego treści od całego systemu ubezpieczeń społecznych, w tym również regulacji dotyczącej ubezpieczeń społecznych rolników. (...) ubezpieczeń społecznych ma być systemem spójnym, wzajemnie się uzupełniającym i niesprzecznym, co wnika między innymi z uregulowań dotyczących przenikania się ubezpieczeń rolniczych z ubezpieczeniami społecznymi z FUS. Nie można np. uwzględnić okresów pracy rolniczej wynikających z art. 10 ust. 1 i 2 podwójnie, tzn. zarówno przy ustalaniu prawa do świadczeń rolniczych, jak i świadczeń pracowniczych i pochodnych, o czym wyraźnie stanowi art. 10 ust. 3 ustawy o e.r. FUS i art. 20 ust. 2 ustawy o u.s.r. (zob. wyrok SN z dnia 20 lutego 1997 r., II UR 2/97, OSNAPiUS 1997, nr 24, poz. 497). Pogląd wyrażony w sprawie II UR 2/97 znalazł potwierdzenie także w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak choćby w wyroku z dnia 8 maja 2007 r., II UK 164/06 (OSNPUSiSP 2008, nr 11-12, poz. 172), gdzie wyraźnie wskazano, że dokonanie przez ubezpieczonego wyboru co do zaliczenia wskazanego okresu do okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do emerytury w określonym systemie (pracowniczym lub rolniczym), uniemożliwia późniejsze zaliczenie tego samego okresu w innym systemie.

W związku z powyższym oczywistym jest, iż zarówno orzecznictwo jak i literatura są zgodne co do tego, że zarówno możliwość traktowania okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i pracy w gospodarstwie rolnym, jako okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego powinna być interpretowana i stosowana w sposób restryktywny.

W ocenie Sądu Okręgowego nie jest możliwym dokonanie interpretacji treści art. 10 ustawy w całkowitym oderwaniu od pojmowanego całościowo systemu ubezpieczeń społecznych. Niewątpliwie, jak wskazał Sąd Najwyższy, przepis art. 10 ustawy, nie będzie miał zastosowania do osób zatrudnionych przed 1 stycznia 1983 roku na podstawie umowy o pracę. Powstaje jednak pytanie, w jaki sposób należy wówczas potraktować osoby, które wykonywały prace rolnicze, nie będąc osobami bliskimi rolnikowi i które nie zostały zgłoszone do ubezpieczeń jako pracownicy, a od wynagrodzeń których nie odprowadzono składek. Możliwość zaliczenia takim osobom pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczeniowego wprost na podstawie art. 10 ustawy, dokonując interpretacji ich zatrudnienia w gospodarstwie rolnym jedynie na podstawie wymiaru czasu pracy, stawiałaby ich w lepszej sytuacji niż np. pracowników, nie zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych, za których nie były odprowadzane składki. Poza tym rolnicy mogli zawierać również umowy o pracę sezonową z pracownikami. Wydaje się, w związku z tym wielce kontrowersyjne dopuszczenie możliwości stosowania dobrodziejstwa art. 10 ustawy, do wszystkich osób, niezależnie od ich związania z gospodarstwem rolnym, codziennego korzystania z dochodów tego gospodarstwa, współuczestniczenia w jego tworzeniu i pracy na jego rzecz. A zatem należałoby uznać, iż aczkolwiek niewątpliwie istnieje odrębność systemów ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) i ubezpieczenia społecznego rolników, czyli - zgodnie z wyrokiem SN z dnia 19 grudnia 2000 roku - nie można wprost stosować kryteriów domownika, to jednak praca w gospodarstwie rolnym, w rozumieniu przepisu art. 10 ustawy, nie może być rozpatrywana w całkowitym oderwaniu od przepisów regulujących ubezpieczenia społeczne rolników. Jeżeli bowiem mamy do czynienia z osobą, która spełnia kryteria rolnika czy domownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, to oczywistym jest, że praca tych osób w gospodarstwie rolnym lub jego prowadzenie przed datami wskazanymi w przepisie art. 10 ustawy, będzie spełniała kryteria wymienionego przepisu. Jeżeli natomiast praca była wykonywana przez osobę obcą rolnikowi, to należałoby rozważyć kwestię zatrudnienia takiej osoby na podstawie umowy o pracę, czy umowy o pracę sezonową, zwłaszcza jeżeli była ona wynagradzana. Jeżeli praca jest wykonywana w okresie wakacji przez dziecko rolnika, dla którego de facto gospodarstwo rolne nadal stanowi centrum życiowe, w którym dziecko mieszkało, pomagało w pracy w gospodarstwie rolnym, wspólnie z rodzicami przyczyniało się do jego rozwoju, a następnie wyjechało do szkoły poza miejsce położenia gospodarstwa rolnego i wraca do domu na wakacje, aby nadal pomagać rodzicom, to również należy zgodzić się z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w cytowanym wyroku, iż może być ona zaliczona jako praca w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli jest wykonywana w rozmiarze powyżej 4 godzin dziennie. Nadal bowiem stanowi pracę wymaganą od dziecka rolnika w celu pomocy rodzicom, wypracowania wspólnego dobra, z którego dziecko korzysta. Taka praca bezsprzecznie zawsze jest nieodpłatna.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której skarżący był dzieckiem rolnika i na stałe mieszkał w spornym okresie z rodzicami w ich gospodarstwie rolnym.

Odnosząc się do spornego okresu należy wskazać, że nauka w szkole średniej w innej miejscowości niż gospodarstwo rolne co do zasady wyklucza możliwość podjęcia stałej pracy w gospodarstwie rolnym w rozmiarze pozwalającym na zaliczenie tej pracy do okresu zatrudnienia. Jedynie wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w którym dana osoba zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą w wymiarze nie krótszym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy pozwala na spełnienie przesłanek z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej. Można zatem przyjąć, że skarżący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie wakacji szkolnych, weekendy, w tym bowiem czasie można mówić o jego pełnej dyspozycyjności, nadto w lecie zwykle jest więcej prac do wykonania w gospodarstwie rolnym, np. w okresie żniw. Nie można też zapominać, że w gospodarstwie rolnym rodziców skarżącego w badanym okresie były hodowane zwierzęta: krowy, kury, świnie. Nie budzi żadnych wątpliwości Sądu, że wobec powyższego w letnim okresie wakacyjnym pracy w gospodarstwie było tak dużo, że wymagało to pełnego zaangażowania odwołującego zwłaszcza, że jego rodzice nie daliby rady zrobić wszystkiego. Natomiast w trakcie roku szkolnego miał możliwość pogodzenia obowiązków ucznia z wykonywaną pracą, ale już w dużo mniejszym zakresie, poniżej 4 godzin dziennie.

Należy podkreślić, że już samo zaliczenie w okresie od dnia 11 kwietnia 1970 r. (dzień ukończenia 16 roku życia) do dnia 1 czerwca 1974 r. (dzień podjęcia zatrudnienia w ZOZ w P.) pracy w wakacje (62 dni w roku x 4 = 8 miesięcy i 8

dni), ferie (14 dni x 4 = 1 miesiąc 26 dni), pracy w soboty i niedziele przez okres 4 lat (min. 104 dni w roku) oraz okresy przerw pomiędzy zatrudnieniami w poszczególnych zakładach pracy od dnia 16 lutego 1975 r. do dnia 28 lutego 1975 r., od dnia 28 września 1975 r. do dnia 12 października 1975 r. oraz od dnia 22 sierpnia 1976 r. do dnia 27 września 1976 r., przy niespornym wymiarze łącznego stażu pracy w ilości 23 lata, 11 miesięcy i 15 dni okresów składkowych jest wystarczające do uznania, że ubezpieczony wykazał wymagany ogólny staż pracy 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

W ocenie Sądu wnioskodawca spełnia również warunek co do posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, iż wnioskodawca pracował na stanowisku montera, majstra budowy i kierownika budowy w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w okresie od dnia 28 września 1976 r. do dnia 13 czerwca 1991 r. .

Stosownie do § 2 ust. 1 okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl § 2 ust. 2 okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma jednak zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. sygn. III UZP 5/85, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach dopuścił dowód z dokumentów i z zeznań świadków.

W ocenie Sądu wnioskodawca wykazał w przedmiotowym postępowaniu, że w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w okresie od dnia 28 września 1976 r. do dnia 9 kwietnia 1979 r. i od dnia 17 maja 1979 r. do 30 kwietnia 1991 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Świadkowie i wnioskodawca zgodnie zeznali, że podczas zatrudnienia w w/w zakładzie pracy ubezpieczony pracował na budowie. Początkowo jako monter, a następnie jako majster budowy i pod koniec zatrudnienia zastępował kierownika budowy. Pracował od godziny 7.00 do godziny 15.00 na terenie Ł. i okolic. Wnioskodawca jako majster pracował razem z podległą mu brygadą, pracował fizycznie. Otrzymywał dokumentację i na tej podstawie brygada musiała wykonać wykop, ułożyć rury, ustawić studnię kablową, zaciągnąć kable. Na terenie budowy był barakowóz, w którym pracownicy mogli się przebrać w ubrania robocze. W trakcie wykonywania obowiązków służbowych wnioskodawca podlegał kierownikowi budowy. Do obowiązków ubezpieczonego jako majstra należało wydawanie i przyjęcie narzędzi, rozdzielanie pracy podległym pracownikom, nanoszenie poprawek na dokumentację techniczną. Wnioskodawca zamawiał potrzebne materiały na budowę: kable telefoniczne, studnie kablowe, osłony wszelkiego rodzaju. Ubezpieczony cały czas przebywał na budowie, pracował w ubraniu roboczym. Jako majster wnioskodawca nie podpisywał żadnej dokumentacji (oprócz nanoszenia poprawek na dokumentację techniczną), odpowiadał za jakość robót. Podlegało mu od 8 do 12 pracowników, których musiał nadzorować. Pracę polegającą na zaciąganiu ołowiu można było wykonywać w temperaturze do minus 5 stopni, przy większych mrozach można było robić tylko wykopy. Ubezpieczony otrzymywał litr mleka dziennie, posiłki regeneracyjne. Praca była wykonywana przez cały rok. Była to praca cały czas na zewnątrz. Wnioskodawca nie wykonywał pracy biurowej. Jak został kierownikiem budowy jego zakres obowiązków nie zmienił się.

Podczas zatrudnienia w w/w zakładzie ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego i przebywał na budowie eksportowej w ZSRR, gdzie pracował na stanowisku majstra. Podczas pobytu w ZSRR zakres obowiązków

ubezpieczonego był ten sam co w Polsce. Pracował on także na budowie w terenie. Należy nadto dodać, że jako majster ubezpieczony wykonywał czynności nadzorcze, co oznacza jego pracę można także zakwalifikować jako nadzór.

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że wymieniona w poz. 20 działu VIII praca montaż, konserwacja i remont linii kablowych oraz telefonicznych linii napowietrznych, jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Pracę majstra zaliczyć należy do prac w warunkach szczególnych, a pomocnicze znaczenie w tym zakresie stanowi wykaz zawarty w załączniku nr 1 do Zarządzenia Nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu łączności (Dz.Urz.URTiP z 1983r., Nr 3, poz. 32). Stanowisko to wymienione zostało w Wykazie A, Dziale VIII, poz. 20, pkt 16 – majster.

Należy nadto dodać, że jako majster ubezpieczony wykonywał czynności nadzorcze, co oznacza jego pracę można także zakwalifikować jako nadzór.

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lipca 1987 r. wskazuje, że wymieniona w pkt 1 poz. 24 działu XIV praca – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie – dział XIV, poz. 24 pkt 1 w załączniku do Zarządzenia Nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu łączności.

W wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku Sąd Najwyższy (III UK 66/07; LEX nr 483283) wskazał, iż czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Natomiast, jeśli pracownik zatrudniony na stanowisku związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wykonuje – poza bezpośrednim nadzorem procesu produkcji - inne czynności, w tym szeroko rozumiane czynności administracyjno-zarządzające, polegające na wykonywaniu pracy umysłowej i biurowej, istotne znaczenie z punktu widzenia uprawnień do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ma ustalenie, jaką część obowiązującego czasu pracy zajmowały te czynności.

W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, iż we wskazanej pozycji 24 nie wymienia się stanowiska pracy, lecz odwołuje się do czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych. Jednocześnie podniósł, że definicję ustawową "pracy w szczególnych warunkach" zawiera art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stwierdzając, iż za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki i pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawodawca tworząc instytucję przewidzianą w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, opierał się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Zdaniem Sądy Najwyższego, przy takim założeniu, czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., objęte poz. 24 działu XIV wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W wyroku z dnia 11 marca 2009 r. (II UK 243/08, LEX nr 550990) Sąd Najwyższy wskazał, iż czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorem była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem.

Również w wyroku z dnia 24 września 2009 roku (II UK 31/09, LEX nr 559949) Sąd Najwyższy stwierdził, iż jeśli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Zapoznając się szczegółowo z uzasadnieniami wskazanych wyroków, należy dojść od przekonania, iż nie pozostają one ze sobą w sprzeczności, gdyż zostały wydane w oparciu o zupełnie odmienne stany faktyczne.

Określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia czynności administracyjno-biurowych takiego rodzaju z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. także powołane wyżej wyroki z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07;

z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, niepublikowany).

Podkreślenia wymaga także, iż sprawowanie w ramach zakresu czynności dozoru również nad pracami niewymienionymi w wykazie A nie wyłącza zakwalifikowania tego dozoru jako pracy w szczególnych warunkach. Z brzmienia pkt 24 działu XIV wykazu wynika bowiem, że warunkiem zakwalifikowania określonego w nim dozoru i kontroli jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest to, aby na oddziałach i wydziałach, na których czynności te są wykonywane, jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w wykazie A. Jeżeli zatem pracownik wykonuje bezpośrednio czynności dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to objęcie tym dozorem także innych prac wykonywanych na tych oddziałach i wydziałach, a niewymienionych w wykazie A, nie pozbawia czynności dozoru inżynieryjno-technicznego charakteru pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, Lex Nr 375689).

Oczywistym jest zatem, że osoba wykonująca taki dozór nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca w szczególnych warunkach, gdyż zakres obowiązków takiej osoby z natury rzeczy przewiduje także sporządzanie dokumentacji związanej z tym dozorem. Czynności te stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania jej odrębnie.

Należy zauważyć, iż w uzasadnieniu wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, (LEX nr 375653) Sąd Najwyższy wprawdzie przyjął, że nie tyle istotne jest ustalenie, co mieści się w pojęciu dozoru inżynieryjno - technicznego, lecz to, czy czynności związane ze stanowiskiem specjalisty do spraw bhp, czy inspektora do spraw bhp, polegające na dozorowaniu procesu pracy bezpośrednio przy produkcji cementu z punktu widzenia przestrzegania zasad bhp, były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wywodząc o konieczności ustalenia proporcji czynności dozoru do innych wykonywanych czynności. Jednakże chodziło tu o inne czynności, które, jak wynikało z pismemnego zakresu obowiązków, nie miały żadnego związku z bezpośrednim dozorem nad procesem produkcji.

Podobnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2006 r., I UK 376/06, (OSNP 2008 nr 13-14, poz. 203), gdzie także rozgraniczono czynności bezpośredniego dozoru nad pracownikami zatrudnionymi w oczyszczalniach na stanowiskach zaliczanych do pracy w szczególnych warunkach od innych czynności i również te inne czynności nie miały w ogóle związku z takim dozorem.

Reasumując odróżnić należy czynności administracyjno - biurowe ściśle związane ze sprawowanym dozorem inżynieryjno - technicznym, stanowiące jego immanentną cechę, od czynności, które nie pozostają w żadnym związku z tym dozorem i stanowią dodatkowe obowiązki.

W rezultacie pomiędzy stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 376/06, czy z dnia 6 grudnia 2007 roku, a zajęтым w wyrokach z dnia 11 marca 2009 r. czy 24 września 2009 roku (podobnie jak we wcześniejszych z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07 i z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07) nie ma żadnej rozbieżności, gdyż wyroki te zapadły w odmiennych stanach faktycznych. Pogląd wyrażony w powołanych jako pierwszych odnosi się do sytuacji wykonywania przez pracownika, obok dozoru, również innych czynności wynikających z jego zakresu obowiązków i niezwiązanych z bezpośrednim dozorem nad procesem produkcji, natomiast w pozostałych - do wykonywania przez pracownika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności ściśle związanych z dozorem, o którym mowa w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia.

Dlatego też w ocenie Sądu pracę wnioskodawcy, zgodnie z powołanymi wyżej przepisami prawa oraz orzeczeniami Sądu Najwyższego, należy uznać za pracę w warunkach szczególnych, zaś dodatkowe czynności administracyjno - biurowe za ściśle związane ze sprawowanym dozorem inżynieryjno - technicznym i stanowiące jego immanentną cechę.

W ocenie Sądu, wobec tak ustalonego stanu faktycznego należy uznać, iż wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki bezpośredniego dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie i był zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, jak również wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej

ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, co jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, iż skarżący w okresie zatrudnienia na stanowisku majstra budowy i kierownika budowy nadzorował jedynie stanowiska pracy, które są wymienione w wykazie A, jako prace wykonywane w warunkach szczególnych, tj. prace polegające na montażu, konserwacji i remoncie linii kablowych oraz telefonicznych linii napowietrznych (dział VIII poz.20).

W wyroku z dnia 4 października 2007 r. (I UK 111/07; LEX nr 375689) Sąd Najwyższy wskazał, iż objęcie nadzorem lub kontrolą, o których mowa w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) także innych niż wymienione w wykazie A prac nie wyłącza zakwalifikowania samego nadzoru lub kontroli jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi lub kontroli) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe.

Dodatkowo wskazać należy, że do okresu pracy w warunkach szczególnych należy zaliczyć wnioskodawcy okres od dnia 23 czerwca 1987 r. do dnia 30 kwietnia 1991 r., podczas którego korzystał z urlopu bezpłatnego i przebywał na budowie eksportowej w ZSRR. Na budowie eksportowej w ZSRR wnioskodawca został zatrudniony na stanowisku starszego majstra budowy.

Okres ten także należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach co jasno wynika z uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2012 r. w sprawie III UK 99/11 (Lex nr 1227193), w którym Sąd Najwyższy podniósł między innymi, że rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259 ze zm., dalej jako rozporządzenie) ukształtowało status prawny pracownika skierowanego do pracy za granicą i na ten czas korzystającego z urlopu bezpłatnego u macierzystego pracodawcy w sposób odmienny od uregulowań Kodeksu pracy. Próba wyjaśnienia rzeczywistości prawnej ukształtowanej przepisami powołanego rozporządzenia i kwalifikowania powyższych okresów (jako rzutujących na staż pracy uprawniający do emerytury) z punktu widzenia kodeksowej regulacji dotyczącej urlopów bezpłatnych musi budzić zastrzeżenia, zwłaszcza jeśli zarówno w ramach stosunku pracy z macierzystym pracodawcą, jak i stosunku pracy z jednostką kierującą, pracownik świadczył pracę w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy podkreślił, że w przeciwieństwie do "zwykłego" urlopu bezpłatnego, w trakcie którego pracownik nie wykonując pracy nie nabywa prawa i nie pobiera żadnych świadczeń pracowniczych, w tym przypadku - mimo formalnego zawieszenia stosunku pracy z macierzystym pracodawcą i nieistnienia już stosunku pracy z jednostką kierującą - świadczenia takie przysługiwały.

Podczas zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. ubezpieczony odbywał ponadto służbę wojskową w okresie od 26 kwietnia 1977 r. do 9 kwietnia 1979 r. i okres ten także należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie bowiem z orzecznictwem Sądu Najwyższego okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 r., sygn. akt III UK 5/06, OSNP 2007/7 – 8/108, M.P.Pr. (...)).

Należy rozstrzygnąć w tym stanie faktycznym o kwalifikacji prawnej okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej, który przypadł w czasie trwania stosunku pracy o szczególnym charakterze, w ramach którego pracownik – powołany następnie do odbycia tej służby wojskowej świadczył pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zasadniczo przerwę w wykonywaniu zatrudnienia w ramach stosunku pracy wywołaną odbywaniem zasadniczej służby wojskowej uznaje się za zawieszenie realizacji nadal trwającego stosunku pracy z tego względu, że w okresie

odbywania tej służby nie są wykonywane zobowiązania stron stosunku pracy, ponieważ pracownik doznaje przeszkód w świadczeniu pracy z powodu odbywania zasadniczej służby wojskowej, co prowadzi do zawieszenia świadczeń pracodawcy, które na ogół są ekwiwalentami za pracę wykonaną.

Równocześnie trzeba podkreślić, jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w w/w wyroku, że obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona ojczyzny, a zakres obowiązku służby wojskowej określa ustawa (art. 85 ust. 1 i 2 Konstytucji RP). Ponadto konstytucyjna zasada demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2), zasada równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji), wymuszają na gruncie Konstytucji, będącej najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej (art. 8 Konstytucji RP), ustanawianie takich regulacji ustawowych lub dokonywanie wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które wykluczają jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny. W konsekwencji na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne są zawsze okresami składkowymi (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach), bez potrzeby wypełnienia jakichkolwiek dalszych warunków, a w szczególności bez względu na to, czy okresy odbytej służby były poprzedzone stosunkiem pracy lub innym stosunkiem prawnym kreującym tytuł obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że okres czynnej służby wojskowej jest składkowym okresem ubezpieczenia dla każdego ubezpieczonego, który odbył taką służbę.

W tym zakresie organ rentowy zaliczył okres odbywania przez skarżącego służby wojskowej do okresu składkowego.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. „o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” (Dz.U.67.44.220) w brzmieniu obowiązującym w okresie 1967 – 1974 okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracowników, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy.

Zgodnie z art. 124 ust. 1 nieobowiązującej już ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz.U. z 1963 r. Nr 20, poz. 108), zakład pracy, który zatrudniał pracownika w chwili powołania do czynnej służby wojskowej, obowiązany był go zatrudnić na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz nie niżej opłacanym, jeżeli pracownik najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej zgłosił swój powrót do pracy. Dopiero niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn od pracownika niezależnych (ust. 2).

Na mocy wyraźnego brzmienia art. 125 tej ustawy, pracownikowi, który zgłosił się do pracy w terminie określonym w art. 124 ust. 1 zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy albo od ciągłości pracy w danym zawodzie lub służbie, bądź w szczególnych warunkach, od których zależy nabycie tych uprawnień.

W oparciu o powyższe należy stwierdzić, że okres odbytej czynnej (zasadniczej) służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia w terminie 30 dni od zakończenia służby wojskowej, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy, a skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w szczególnych warunkach, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 124 i 125 ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach). Jak wskazał Sąd Najwyższy taką językową wykładnię zdecydowanie wzmacniają powołane wyżej dyrektywy (zasady) konstytucyjne uzasadniające i usprawiedliwiające traktowanie okresu zasadniczej służby wojskowej przypadającego w okresie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia jako składkowego okresu pracy w szczególnych warunkach dla celów emerytalnych.

Ponadto, zdaniem Sądu Najwyższego, za przyjętą wykładnią przemawiają także regulacje szczególne dotyczące przesłanek nabycia prawa do szczególnych rodzajów emerytur: górniczej (art. 34, 35 i 38 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) lub emerytury kolejowej (art. 40, 41 i 45 tej ustawy) przez pracowników urodzonych przed

dniem 1 stycznia 1949 r., zważywszy że powołane unormowania *expressis verbis* okresy służby wojskowej uznają za okresy zaliczalne do okresów rodzajów zatrudnienia wykonywanego w szczególnych warunkach (pracy górniczej lub zatrudnienia na kolei), wymaganych do nabycia emerytury w niższym od powszechnego wieku emerytalnym.

Wnioskodawca został powołany do zasadniczej służby wojskowej w czasie trwania zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł.. Po zakończeniu służby wojskowej (9 kwietnia 1979 r.) zgłosił swój powrót do pracy w dniu 9 maja 1979 r. i ponownie podjął pracę z dniem 17 maja 1979 r. Niniejszym zachował wymagany 30 dniowy termin zgłoszenia powrotu do pracy po odbyciu służby wojskowej.

Na podstawie powyższych ustaleń należy zaliczyć skarżącemu okres pełnienia służby wojskowej od dnia 26 kwietnia 1977 r. do dnia 9 kwietnia 1979 r. do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Do stażu pracy w szczególnych warunkach nie należy uwzględnić ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od dnia 9 maja 1991 r. do dnia 7 czerwca 1991 r., gdyż korzystał on wówczas z urlopu bezpłatnego.

Reasumując Sąd przyjął, iż wnioskodawca posiada okres zatrudnienia w warunkach szczególnych w wymiarze przekraczającym 15 lat oraz spełnia pozostałe przesłanki do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Na mocy art. 129 ust. 1 ustawy, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wnioskodawca złożył wniosek w dniu

26 maja 2014 r., zatem prawo do emerytury należało wnioskodawcy przyznać od dnia 1 maja 2014 r. tj. od 1 dnia miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Natomiast na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz wnioskodawcy kwotę 60,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – stosownie do treści § 12 ust. 2 (w brzmieniu obowiązującym do spraw wszczętych do dnia 31 lipca 2015 roku), w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.), mając na uwadze, że zgodnie z § 22 obowiązującego od dnia 1 stycznia 2016 roku rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U z 2015 r, poz. 1801) - do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego, wypożyczając akta rentowe.

14.03.2016r.